МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ „ЦАР ИВАН АСЕН II“

4230 Асеновград ул. „Шипка“ № 4 тел. 0331/62544 e-mail: info-1600618@edu.mon.bg

УТВЪРЖДАВАМ:

Директор: Йордан Диков

П Л А Н

за превенция и интервенция на насилието и тормоза

в ПГ „Цар Иван Асен II“, гр. Асеновград

учебна 2026/2027 година

Планът е разработен въз основа на механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищно образование и алгоритъма за неговото прилагане и е утвърден със заповед № РД-10-1/15.09.2026 *г. на директора на училището*

I. Предмет

Проучване и подпомагане психичното развитие и здраве на децата и юношите в системата на средното образование, чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование е разработен от Министерството на образованието и науката с участието на представители на Министерството на труда и социалната политика, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето, Националната мрежа за децата, Фондация „Асоциация Анимус", Асоциация „Родители", Сдружение „Дете и пространство" и УНИЦЕФ България.

II. Основни цели на политиката за превенция и интервенция на насилието

- Разработване и прилагане на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.
- Създаване на позитивна култура и климат в училището;
- Повишаване на осведомеността на всички участници в процеса на предучилищното и училищното образование, че насилието е неприемливо поведение;
- Разработване на система за превенция, която създава условия за превантивна работа с класа
- Създаване на система за интервенция със съществуващи правила и процедури във връзка с всяка една проява на насилие и тормоз, вкл. по отношение на идентифициране и сигнализиране;
- Създаване на система за предоставяне на подкрепа за пострадалите и въвлечените в ситуациите на насилие и тормоз;
- Създаване на механизми за проследяване на ефективността от дейностите по превенция и интервенция.
- Непрекъсната оценка и проследяване на ефективността на цялостната политика за превенция и интервенция на насилие и тормоз.

III. Задачи

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза и насилието в училище;
2. Разработване на защитна мрежа за интервенция при случаи на тормоз в училище.

IV. Общи положения

- Координационният съвет в училището е с ясни функции и делегирани отговорности и отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза. Съветът е в състав който включва заместник-директор, училищен психолог, учители, ученици и родители.

- Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.
- Комплексът от превантивни мерки отразява всички възможни аспекти и форми на тормоза, ясно фокусира вниманието върху участието на всички групи и се планира на три нива - класна стая/паралелка, училище, общност.
- За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в училище.
- По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои от самите ученици. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.
- Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между учениците и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведения няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.
- Интервенциите включват отговора на институцията при възникнали ситуации на насилие и тормоз. Това са последователни действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на насилие, тормоз и криза и се реализират като отчитат индивидуалните потребности на всеки ученик, въвлечен пряко или косвено в ситуацията, като се прилага принципа на най-добрия интерес на ученика.

Дейности по превенция на равнище институция:

- Създаване/актуализиране на етичен кодекс на училищната общност, съгласно ЗПУО.
- Създаване на единни училищни правила, които да станат част от Правилника за дейността на училището:

- Изработване на правила на поведение и ценности от всеки клас;
- Обобщаване на правилата на ниво институция и вписване в Правилника за дейността на институцията.

- Внасяне на промени в Правилника за дейността на институцията при необходимост.
- Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза.
- Подобряване на системата от дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз.
- Повишаване квалификацията на педагогическия персонал за работа с програмите, включително реализиране на специализирани обучения за определени категории от работещите в институциите на предучилищното и училищното образование за превенция и справяне с насилието и тормоза.
- Информиране и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността - съществуващи услуги и програми за превенция и противодействие на насилието и тормоза в детската градина, училището и центъра за подкрепа за личностно развитие.

Дейностите за превенция на ниво клас:

- Учениците и учителят създават правила за поведение на класа
- Обучителни дейности и работа с класа, в които водеща роля има учителят/класният ръководител - прилагат се всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на учебната програма, вкл. теми от глобалното, гражданското, екологичното, здравното, интеркултурното образование, часа на класа, различни извънкласни и извънучилищни дейности. Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за насилието и тормоза и се работи за формирането у учениците на нагласи и социални умения за здравословно и ненасилствено общуване, емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.
- Използване на подход, ориентиран към учениците, на подхода за работа с връстници, осигуряване на условия за участие на учениците, които да станат естествените помощници при реализирането на дейностите по превенция /ползване на организацията на ученическите съвети, различни инициативи, идващи от учениците и др./;
- Провеждане на тематични родителски срещи.

Дейности по интервенция

Дейности по интервенция на ниво институция:

- Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията Дневникът със случаи се създава за целите на анализа и планирането на цялостна политика за превенция и интервенция на насилието и тормоза. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификация /Приложение 1/, при които е необходима и намесата на координационния съвет. В Дневника със случаи се описва следната информация: дата, клас, участници, вид насилие и ниво, какво е предприето като действие, подпис на служителя.

На базата на вписаните ситуации координационният съвет извършва анализ и оценка на риска от продължаване на насилието и тормоза. Координационният съвет е отговорен за анализа и разпознаването на ученици, които участват и се въвличат в ситуации на насилие и тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието. От анализа координационният съвет дава становище за индивидуална работа по случай с ученик, което се намира в ситуация на риск по смисъла на Закона за закрила на детето и Закона за предучилищното и училищното образование, предлага мерки и конкретни интервенции, които могат да бъдат индивидуална, групова работа и др. Координационният съвет дава становище и насочва ученика към допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученик в риск.

- Иницииране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби.

При случаи от трето ниво, както и по преценка при случаи от второ ниво, незабавно се уведомява Дирекция „Социално подпомагане“ /Отдел „Закрила на детето“/ и/или полицията. Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция.

Всеки служител в училището е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията.

Дейности по интервенция на ниво клас:

- Обсъждане между учениците и учителя/класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните решения.
- Съвместни действия между класен ръководител или учител и психолог и включване на външни специалисти Може да се организират допълнителни занятия с целия клас с подкрепата на психолога.
- Използване на посредник при разрешаване на конфликта
- Провеждане на тематична родителска среща

Работа с родители

Партньорството с родителите за съдействие по превенция на насилието и тормоза се осъществява чрез:

- Провеждане на тематична родителска среща, в която учителите да запознаят родителите с цялостната политика, да им се представят основните моменти в механизма и да се дискутира тяхната готовност да участват.
- Покана към родители, които да се включат, като представят своите професии, хобита, интереси, така че да направят видима връзката между образованието и приложението му в живота.
- Идентифициране на родители, които могат да бъдат посредници за осъществяване на връзка между училището и други организации и институции.

Партньорството с родителите в случаи на интервенция:

Насоки към учителя за разговор с родителите:

- Добре е разговорът да бъде започнат със силните страни на учениците и след това да се представи ситуацията. Това ще помогне за свалянето на напрежението още в началото.
- Добре е останалите родители от класа също да бъдат информирани за ситуацията и предприетите действия с цел изясняване на неизвестните и сваляне на напрежението. По този начин се ограничават различни интерпретации и спекулации поради непознаване на ситуацията. Родителите трябва да бъдат информирани, че критиките, обидите и неглижирането на другия ученик от тяхна страна са недопустими и само ще задълбочат конфликта.
- Разговорът трябва да бъде проведен на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се остави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки; от разговора могат да бъдат изведени конкретни договорености – кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат. Конструктивно е учителят да дава конкретни препоръки на родителите какво биха могли да направят и да обсъжда дали това е според възможностите им. По преценка учителят може да насочи родителите за консултация с педагогическия съветник или с училищния психолог, или с други специалисти при необходимост.

Насоки за работа с родители, когато не съдействат:

В случай че родителите отказват да съдействат или по някакъв начин саботират действията на училището, учителят следва да се обърне към координационния съвет и случая да се обсъди.

ДЕЙНОСТИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПЛАНА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА

I. Дейности по разработване и прилагане на превантивни мерки за предотвратяване на тормоза в училище

1. Оценка на проблема, през мнението на учениците/учителите/родителите – с помощта на стандартизиран въпросник

   Срок: Октомври 2026 г.
   Отг.: Психолог, пед. съветник

2. Анализ на проявите на училищен тормоз и наличните правила и решения за справяне с него – честота на булинга, форми, резултати, последствия, налични и липсващи правила.

   Срок: Октомври 2026 г.
   Отг.: Психолог, пед. съветник

3. Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса.

   Срок: Октомври 2026 г.
   Отг.: Класни ръководители

4. Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз.

   Срок: Ноември 2026 г.
   Отг.: ЗДУД

5. Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол, в зависимост от резултата от оценката на проблема.

   Срок: Ноември 2026 г.
   Отг.: Класни ръководители

6. Изработване и разпространение на информационно-образователни материали, свързани с:
   а) превенция на тормоза;
   б) правата и задълженията на учениците;

   Срок: 2026/2027 г.
   Отг.: Членове на координационен съвет и класни ръководители

7. Поддържане на непрекъсната връзка между класните ръководители и родителите за противодействие на проявите на тормоз.

   Срок: постоянен
   Отг.: Класни ръководители

8. Набиране на данни и анализ на профила на ученика на базата на булинг.

Срок: Май 2027 г.
Отг.: Психолог, пед. съветник, класни ръководители

II. Дейности по разработване и въвеждане на защитна мрежа

1. Работа с:
   1.1. Ученик, жертва на тормоз
   1.2. Ученик, упражнил тормоз
   1.3. Ученици, които помагат и подкрепят тормоза
   1.4. Ученици-наблюдатели

Срок: постоянен
Отг.: Координационен съвет

2. Регистриране на ситуации на тормоз в училището - описание на ситуацията, вида тормоз, участници, наблюдатели, предприети мерки и насочване към други служби и обмен на информация с други учебни заведения.

Срок: постоянен
Отг.: Психолог

3. Взаимодействие и решаване на конфликти между ученици, учители, родители и училищно ръководство.

Срок: постоянен
Отг.: Класни ръководители, координационен съвет

III. Други дейности

1. Въвеждане на задължителни теми в часа на класа:

- какво представлява тормозът, разпознаваме ли го и как можем да докладваме за случаи на тормоз;
- какви са преживяванията на извършителя и потърпевшия;
- как се чувстваме когато видим прояви на тормоз и какво правим;
- кои са основните ценности, правила на поведение, които следва да приемем;
- как можем да ги прилагаме - изработване на общи правила на поведение и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата.

2. Прилагане на индивидуални програми за развитие на личните и социалните умения на учениците;

3. Подобряване на системата от дежурства с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоза;

4. Подобряване на системата за съобщаване на случаи на тормоз, чрез въвеждане на нови форми и канали и гарантиране на конфиденциалността;
5. Провеждане дискусии по основни и конкретни въпроси с членовете на Училищния координационен съвет;
6. Реализиране на обучителни семинари с педагогически и непедагогически персонал;
7. Осигуряване на условия за конкретни съвместни дейности с Отдел „Закрила на детето", Детска педагогически стая, организации и специалисти;
8. Отбелязване на Международен ден за борба с насилието.

Взаимодействие с обществеността:

1. Координационният съвет да работи в сътрудничество с класните ръководители, училищното ръководство, родителите.
2. Координационният съвет да взаимодейства с:
2.1. Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция" (КМ);
2.2. Отдел „Закрила на детето";
2.3. Местната комисия за БППМН;
2.4. Дирекция „Социално подпомагане";
2.5. Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи /Към Държавна агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111/;
2.6. Центровете за социална превенция, консултативни кабинети;
2.7. Обществените възпитатели;
2.8. Инспекторите от ДПС;
2.9. Неправителствени организации.

Изготвил:
Председател на координационния съвет: .....